

ДСНС УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ (М. ВІННИЦЯ)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник училища

воєвник служби

цивільного захисту

Микола ГОВОРУЦАК

«25» серпня 2021 р.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
З НОРМАТИВНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТАКТИКА ДІЙ ПРИ ЛІКВІДУВАННІ НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЙ ТА ЇХ НАСЛІДКІВ»

підготовки фахівців за освітньо-професійним ступенем «фаховий
молодший бакалавр» на основі освітньо-кваліфікаційного рівня
кваліфікованого робітника (зі скороченим строком навчання)
за освітньо-професійною програмою «Радіаційний та хімічний контроль»

Спеціальність 263 «Цивільна безпека»

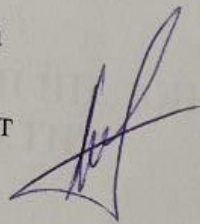
Галузь знань 26 «Цивільна безпека»

Тактика дій при ліквідуванні надзвичайних ситуацій та їх наслідків.
Освітня програма підготовки фахівців за освітньо-професійним ступенем «фаховий молодший бакалавр» на основі освітньо-кваліфікаційного рівня кваліфікованого робітника (зі скороченим строком навчання) за освітньо-професійною програмою «Радіаційний та хімічний контроль». Спеціальність 263 «Цивільна безпека». Галузь знань 26 «Цивільна безпека». Вінниця: ВПУ ЛДУБЖД (м. Вінниця), 2021.

Освітню програму складено на основі галузевого стандарту вищої освіти України з підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста за спеціальністю 5.17020102 «Радіаційний та хімічний контроль», затвердженого наказом МОН України від 13.06.2013 № 749, та освітньо-професійної програми «Радіаційний та хімічний контроль» підготовки фахівців освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека», затвердженої наказом училища від 19.08.2021 № 123.

Укладач:

Викладач- майстер виробничого навчання
навчального відділення пожежної тактики та
організації служби,
майор служби цивільного захисту, спеціаліст

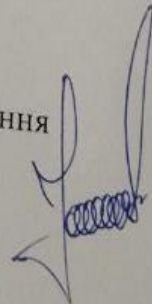
Іван СИНЧУК

РЕКОМЕНДОВАНО

до розгляду на засіданні педагогічної ради
навчальним відділенням пожежної тактики
та організації служби

Протокол № 11 від «25» серпня 2021 року

Начальник відділення – майстер
виробничого навчання навчального відділення
пожежної тактики та організації служби
підполковник служби цивільного захисту

Іван ТАТАРІНОВ

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО

на засіданні педагогічної ради училища
Протокол № 48 від «25» серпня 2021 року

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Безпека людини, її життя і здоров'я Конституцією України визнано найвищою соціальною цінністю. Кожний громадянин України має конституційне право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Ці невід'ємні конституційні права і свободи людини та суспільства в цілому є об'єктами національної безпеки України.

У наш час хімічні технології використовуються в усіх галузях промисловості. Різні види хімічної продукції знаходять широке застосування у військовій справі, промисловому виробництві, сільському господарстві, переробній промисловості, сфері комунально-побутового господарства та інших об'єктах.

У промисловості використовується близько 70 тисяч найменувань хімічних речовин. Щороку в обіг надходять майже 1,5 тисяч і таких речовин, більшість з яких за певних умов, становлять загрозу для життя і здоров'я людей та довкілля.

Дисципліна «**Тактика дій при ліквідуванні надзвичайних ситуацій та їх наслідків**» вивчає способи і методи проведення аварійно-рятувальних робіт та інших невідкладних робіт в зонах хімічного та радіаційного забруднення і базується на знаннях дисциплін «Техніка радіаційної, хімічної розвідки та спеціальної обробки», «Засоби індивідуального та колективного захисту», «Пожежна тактика», а також враховує внесок українських рятувальників і рятувальників інших країн в ліквідування надзвичайних ситуацій.

Метою вивчення дисципліни є підготовка здобувачів освіти до дій за призначенням по організації і виконанню оперативних завдань з локалізуванню надзвичайних ситуацій в зонах хімічного та радіоактивного забруднення.

Важливим етапом вивчення дисципліни є виконання здобувачами освіти курсової роботи. Для цього здобувачам освіти видаються індивідуальні завдання і методичні рекомендації.

Курсова робота передбачає розрахунок необхідної кількості сил та засобів пожежно-рятувальних підрозділів для локалізуванню та ліквідуванню наслідків аварій з викиданням (проливанням) небезпечно-хімічних речовин.

У результаті вивчення дисципліни «Тактика дій при ліквідуванні надзвичайних ситуацій та їх наслідків» здобувачі освіти повинні мати загальні та спеціальні (фахові) компетентності.

Загальні компетентності. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Здатність працювати як в команді так і індивідуально.

Здатність проводити та організовувати роботи відповідно до вимог безпеки життєдіяльності, охорони праці, охорони навколишнього середовища та санітарно-гігієнічних вимог.

Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності. Здатність використовувати професійно профільовані знання й практичні навички в галузі пожежної

тактики та тактики дій при ліквідації надзвичайних ситуацій для виконання покладених обов'язків у складі групи розвідки, застосовувати в цих обставинах розвідувальне спорядження і прилади.

Знання правових основ охорони праці та законодавства України в галузі цивільного захисту населення і територій та здатність застосовувати їх у своїй професійній діяльності.

Здатність приймати повідомлення про надзвичайні ситуації та здійснювати візуальний контроль за ситуацією на підконтрольній території для запобігання та мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій.

Здатність застосовувати основні методи оцінки стану навколишнього середовища.

Здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, ведення службової документації, навички роботи в команді.

Засоби діагностики навчальних досягнень:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- тестування;
- тематичне оцінювання;
- контрольна робота.

Форма проміжного контролю – екзамен.

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Назви розділів, тем	Вс ьог	Кількість аудиторних годин	Са мо
---	---------------------	-----------	-------------------------------	----------

			всього	лекція	практична робота	семінарське заняття	контрольна робота	
1	2	3	4	5	6	7	7	9
1	Основні відомості про надзвичайні ситуації та заходи з їх ліквідування	20	8	6	-	2	-	12
1.1	Організація захисту населення і територій у разі виникнення надзвичайних ситуацій	20	8	6	-	2	-	12
2	Особливості дій підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час ліквідації наслідків аварій на хімічно небезпечних об'єктах.	38	22	16	6	-	-	16
2.1	Аварії з викиданням (проливанням) небезпечних хімічних речовин	12	6	6	-	-	-	6
2.2	Прогнозування наслідків викидання (виливання) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті	16	10	4	6	-	-	6
2.3	Особливості дій аварійно-рятувальних підрозділів під час ліквідування наслідків аварій з викиданням (виливанням) небезпечних хімічних речовин	6	6	6	-	-	-	4
	Контрольна робота №1	2	2		-	-	2	-
	Всього за 1-й семестр/кредитів	60/2	32	22	6	2	2	28
3.	Курсова робота	26	2	2	-	-	-	24
4.	Особливості дій підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час ліквідації наслідків аварій на радіаційно небезпечних об'єктах.	22	22	8	6	8	-	-
1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.1	Аварії з викиданням (виливанням) радіоактивних речовин	8	8	4	-	4	-	-
4.2	Особливості дій аварійно-рятувальних підрозділів під час	14	14	4	6	4	-	-

	ліквідування наслідків аварій з викиданням (виливанням) радіоактивних речовин							
5.	Особливості дій підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (небезпечних подій), пов'язаних з дорожньо-транспортними пригодами.	12	12	4	6	2	-	-
5.1	Особливості дій підрозділів при організації аварійно-рятувальних робіт на автомобільному транспорті.	12	10	4	6	2	-	-
	<i>Всього за 2-й семестр/кредитів</i>	<i>60/2</i>	<i>36</i>	<i>14</i>	<i>12</i>	<i>10</i>	<i>-</i>	<i>24</i>
	<i>Разом/кредитів</i>	<i>120/4</i>	<i>68</i>	<i>36</i>	<i>18</i>	<i>12</i>	<i>2</i>	<i>52</i>

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

1. Основні відомості про надзвичайні ситуації та заходи з їх ліквідування

1.1 Організація захисту населення і територій у разі виникнення надзвичайних ситуаціях

Організація захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій на сучасному етапі.

Надзвичайні ситуації та їх класифікація.

Заходи з ліквідування наслідків надзвичайних ситуацій та їх наслідків. Швидке реагування на надзвичайні ситуації.

Причини виникнення, характеристики, основні вражаючі фактори, наслідки надзвичайних ситуацій техногенного та природного походження характерних для території України.

Рекомендована література: 2, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14.

2. Особливості дій підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час ліквідації наслідків аварій на хімічно небезпечних об'єктах.

2.1 Аварії з викиданням (проливанням) небезпечних хімічних речовин

Основні поняття про хімічну безпеку.

Маркування небезпечних вантажів. Аварійна картка на небезпечний вантаж.

Характер можливих аварій з викиданням небезпечних хімічних речовин.

Рекомендована література: 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12.

2.2 Прогнозування наслідків викидання (випливання) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті

Методика прогнозування наслідків викидання небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті. Довгострокове (оперативне) прогнозування. Аварійне прогнозування. Розрахунок сил і засобів для обмеження зони хімічного забруднення створенням водяної завіси.

Практична робота 1

Рішення задач з прогнозування наслідків викидання небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті. Розрахунок сил і засобів для обмеження зони хімічного забруднення створенням водяної завіси.

Рекомендована література: 2, 3, 11, 12.

Практична робота 2

Розрахунок сил і засобів для обмеження зони хімічного забруднення створенням водяної завіси

Рекомендована література: 2, 3, 11, 12.

2.3 Особливості дій аварійно-рятувальних підрозділів під час ліквідування наслідків аварій з викиданням (випливанням) небезпечних хімічних речовин

Захист населення і територій при аваріях на хімічно-небезпечних об'єктах. Хімічна розвідка та хімічний контроль під час ліквідування наслідків аварій з викиданням (випливанням) небезпечних хімічних речовин.

Способи і засоби ліквідування наслідків аварій з викиданням (проливанням) небезпечних хімічних речовин.

Рекомендована література: 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12.

Контрольна робота

3. Курсова робота

Розрахунок необхідної кількості сил та засобів пожежно-рятувальних підрозділів для локалізування та ліквідування наслідків аварій з викиданням (випливанням) небезпечних хімічних речовин.

Рекомендована література: 2, 3, 11, 12.

4. Особливості дій підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час ліквідації наслідків аварій на радіаційно небезпечних об'єктах.

4.1 Аварії з викиданням (випливанням) радіоактивних речовин

Основні поняття про радіаційну безпеку. Класифікація та характер можливих аварій з викиданням (випливанням) радіоактивних речовин.

Рекомендована література: 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12.

4.2 Особливості дій аварійно-рятувальних підрозділів під час ліквідування наслідків аварій з викиданням (випливанням) радіоактивних речовин

Захист населення і територій при аваріях на радіаційно небезпечних об'єктах. Контроль радіаційного стану. Радіаційна розвідка. Обов'язки працівників в зоні радіоактивного забруднення.

Практична робота 3

Відпрацювання дій пожежно-рятувального відділення по організації та проведенні аварійно-рятувальних робіт у зоні радіоактивного забруднення.

Рекомендована література: 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12.

5. Особливості дій підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (небезпечних подій), пов'язаних з дорожньо-транспортними пригодами.

5.1 Особливості дій підрозділів при організації аварійно-рятувальних робіт на автомобільному транспорті.

Організація аварійно-рятувальних робіт на автомобільному транспорті. Швидкісна стадія аварійно-рятувальних робіт та дії особового складу що виконуються в цей час. Особливості організації робочих зон на місці дорожньо-транспортної пригоди.

Роботи по фіксуванню транспортних засобів з метою попередження їх перекидання або сповзання. Способи, послідовність та правила деблокування потерпілих.

Порядок проведення аварійно-рятувальних робіт при дорожньо-транспортній пригоді з автобусами.

Заходи безпеки праці під час проведення аварійно-рятувальних робіт на автомобільному транспорті.

Практична робота 4

Відпрацювання дій пожежно-рятувального відділення по організації та проведенню аварійно-рятувальних робіт при дорожньо-транспортній пригоді.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 6, 9, 13.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Методичні рекомендації щодо порядку дій аварійно-рятувальних формувань ДСНС під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (небезпечних подій), пов'язаних з дорожньо-транспортними пригодами : наказ ДСНС України № 80 від 28.01. 2020 р. – 2020.

2. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту : наказ МВС України № 340 від 26.04.2018 р. – 2018.
3. Класифікаційні ознаки надзвичайних ситуацій : наказ МВС України № 658 від 06.08.2018 р. – 2018.
4. Методичні рекомендації з організації управління в надзвичайних ситуаціях : наказ МНС України № 685 від 05.10.2007 р. – 2007.
5. Інструкція про організацію індивідуального дозиметричного контролю в органах управління та підрозділах МНС : наказ МНС України № 85 від 21.02.2007 р. – 2007.
6. Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України (частина перша для підрозділів державної пожежної охорони) : наказ МНС України № 312 від 07.05.2007 р. – 2007.
7. Про затвердження Правил охорони життя людей на водних об'єктах України : наказ МВС України № 301 від 10.04.2017 р. – 2017.
8. Аветисян В.Г. Рятувальні роботи під час ліквідацій надзвичайних ситуацій / В.Г. Аветисян, М.І. Адаменко. – Київ : Основа, 2006. – 240 с.
9. Басараб В.З. Організація аварійно-рятувальних робіт : Навчальний посібник / В.З. Басараб, В.В. Кошеленко. – Львів, 2010. – 193 с.
10. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист : Підручник. – 2-ге вид., переробл. / М.І. Стеблюк. – К.: Знання, 2010. – 487 с.
11. Євдін О.М. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 1. Техногенна та природна небезпека / О.М. Євдін, В.В. Могильнеченко. – К. : КІМ, 2007. – 635 с.
12. Євдін О.М. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.5. Небезпечні хімічні речовини та засоби захисту від них / О.М. Євдін, В.В. Могильнеченко. – К. : КІМ, 2010. – 471 с.

Додаткова

13. Аветисян В.Г. Організація аварійно-рятувальних робіт при дорожньо-транспортних пригодах : Практичний посібник / В.Г. Аветисян, Ю.О. Куліш. – Харків, 2004. – 46 с.
14. Семчихін Ю.М. Організація аварійно-рятувальних робіт на воді : Практичний посібник / Ю.М. Семчихін, С.В. Кулаков. – Харків, 2005. – 65 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Рівень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1	2	3
Початковий рівень	1	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнання надзвичайних ситуацій техногенного та природного походження, мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, виконує до 20 % від загальної кількості тестів; зіштовхується з труднощами під час виконання практичних робіт, знає правила безпеки під час проведення занять.
	2	Здобувач освіти може усно відтворити загальний порядок проведення аварійно-рятувальних робіт; спроможний вибрати правильний варіант відповіді на рівні „так” „ні”; частково виконує практичні завдання, не вмюючи їх правильно оформляти; виконує 20 % від загальної кількості тестів.
	3	Здобувач освіти може дати відповідь з кількох простих речень; здатен усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про організацію та проведення аварійно-рятувальних робіт; слабо орієнтується в матеріалі дисципліни під час виконання практичних робіт, які може виконувати лише за допомогою викладача та детальної інструкції; відсутні сформовані уміння та навички; виконує 30% від загальної кількості тестів.
Середній рівень	4	Здобувач освіти має початковий рівень знань; описує окремі небезпечні явища, що виникають під час надзвичайних ситуацій без пояснень причин; за допомогою викладача здатен відтворити навчальний матеріал, слабо орієнтується в обов'язках особового складу під час рятування людей та виконанні аварійно-рятувальних робіт; має значні труднощі при визначенні способів і прийомів проведення пошукових та аварійно-рятувальних робіт; недостатньо усвідомлено користується довідковою інформацією; за інструкцією та за допомогою викладача виконує практичні роботи з неповним їх оформленням; виконує 45% від загальної кількості тестів.
	5	Здобувач освіти знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його з помилками та неточностями; уміє описати деякі обов'язки особового складу під час ліквідації надзвичайних ситуацій та деякі способи і прийоми проведення пошукових та аварійно-рятувальних робіт; формулює поняття, які пов'язані з обстановкою на місці події, наводить приклади; має стійкі навички роботи з текстом, самостійно виконує практичні

		завдання, оформлює їх, не роблячи повних висновків; відповіді непослідовні та нелогічні; виконує 55% від загальної кількості тестів.
	6	Здобувач освіти самостійно дає більшість визначень, відтворює більшу частину навчального матеріалу, може поверхнево порівняти та проаналізувати обстановку, що складається під час різних надзвичайних ситуацій і робити певні, але не логічні та неточні висновки; характеризує більшість способів і прийомів проведення пошукових та аварійно-рятувальних робіт; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми; виконує 65% відсотків від загальної кількості тестів.
Достатній рівень	7	Здобувач освіти правильно відтворює обстановку, що складається під час різних надзвичайних ситуацій, характеризує особливості дій особового складу під час ліквідації більшості надзвичайних ситуацій, має стійкі знання обов'язків особового складу під час ліквідації надзвичайних ситуацій та способів і прийоми проведення пошукових та аварійно-рятувальних робіт; застосовує їх для вирішення стандартних ситуацій; самостійно та логічно викладає матеріал теми; правильно використовує професійну термінологію; самостійно розв'язує прості, типові вправи, але робить неповні висновки; виконує 75% від загальної кількості тестів.
	8	Здобувач освіти достатньо засвоїв основні поняття, визначення; виявляє розуміння особливостей організації аварійно-рятувальних робіт під час різних надзвичайних ситуацій, уміє наводити приклади на підтвердження цього; вільно використовує навчальний матеріал у стандартних ситуаціях; логічно висвітлює особливості ліквідації більшості надзвичайних ситуацій з точки зору керівних документів; формулює чітку аргументує власну думку; здатен на характеристику і оцінку відповіді іншого здобувача освіти; виправляє допущені помилки; застосовує здобуті знання на практиці; має сформовані уміння і може визначати способи і прийоми проведення пошукових та аварійно-рятувальних робіт, але при цьому діям бракує чіткості; здатен опрацьовувати матеріал самостійно; виконує 80% від загальної кількості тестів.
	9	Здобувач освіти вільно оперує вивченим матеріалом; пояснює особливості виникнення, розвитку та ліквідації надзвичайних ситуацій за різних обставин; може застосувати знання під час проведення розвідки зони надзвичайної ситуації, висловлює стандартну аргументацію при оцінці обстановки, що складається під

		час більшості надзвичайних ситуацій; здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу, але потребує консультації викладача; самостійно і правильно виконує практичні роботи, роблячи чіткі висновки; виконує 85% загальної кількості тестів.
Високий рівень	10	Здобувач освіти має глибокі та повні знання навчального матеріалу; володіє набутими знаннями; може охарактеризувати особливості організації аварійно-рятувальних робіт під час різних надзвичайних ситуацій; робить аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно розкриває порядок взаємодії пожежно-рятувальних підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту з іншими підрозділами, формуваннями та службами; вільно орієнтується в нестандартних ситуаціях; виконує практичні завдання, відповідно обов'язків особового складу під час рятування людей та виконанні аварійно-рятувальних робіт, правильно їх оформляє та робить логічні й послідовні висновки відповідно до мети роботи; здатен надати допомогу іншим у разі невмілого визначення способів і прийомів проведення пошукових та аварійно-рятувальних робіт; виконує 95 % від загальної кількості тестів.
	11	Здобувач освіти здатен до самостійного вивчення матеріалу; вміє застосувати вивчений матеріал для аналізу результатів розвідки зони надзвичайної ситуації і передачі інформації старшому начальнику; виносить власні аргументовані судження у практичній діяльності щодо особливостей проведення аварійно-рятувальних робіт під час різних надзвичайних ситуацій; самостійно знаходить інформацію (наукова література, мас – медіа, Інтернет, мультимедійні програми тощо); вільно оперує професійною термінологією; може самостійно виконувати практичні завдання, на підставі аналізу даних про обстановку яка створилась на місці надзвичайної ситуації визначає способи і прийоми проведення пошукових та аварійно-рятувальних робіт; вирішує проблемні завдання, що пов'язані із взаємодією пожежно-рятувальних підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту з іншими підрозділами, формуваннями та службами; самостійно виконує 100 % загальної кількості тестів.
	12	Здобувач освіти має системні знання з дисципліни, вміє самостійно набувати їх, може самостійно оцінювати обстановку, що складається під час різних надзвичайних

	<p>ситуацій; представляє власні неординарні судження щодо визначення способів і прийомів проведення пошукових та аварійно-рятувальних робіт; користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно – наукового аналізу та прогнозу розвитку процесів, що пов’язані з особливостями ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного походження, логічно і творчо викладає матеріал, ретельно виконує практичні завдання; легко справляється з творчими завданнями підвищеної складності.</p>
--	--